

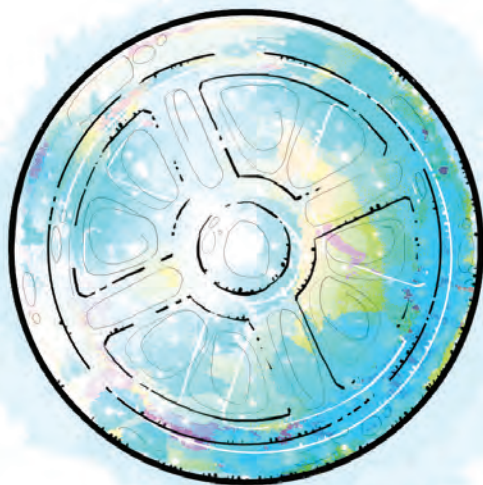
Séideán Sí

ÚBALONGA

ÁINE NÍ GHLINN
PETER DONNELLY A MHAISIGH

ÚBALONGA

ÁINE NÍ GHLINN
PETER DONNELLY A MHAISIGH

© An Roinn Oideachais agus Eolaíochta / Foras na Gaeilge, 2010

Obair ealaíne © Peter Donnelly

ISBN 978-1-85791-789-5

Gach ceart ar cosaint. Ní ceadmhach aon chuid den fhoilseachán seo a atáirgeadh, a chur i gcomhad athfhála, ná a tharchur ar aon mhodh ná slí, bíodh sin leictreonach, meicniúil, bunaithe ar fhótachóipeáil, ar thaifeadadh nó eile, gan cead a fháil roimh ré ón bhfoilsitheoir.

Baineann an saothar seo le scéim Dhearthóirí Áiseanna Teagaisc na Roinne Oideachais agus Eolaíochta atá ann chun áiseanna Gaeilge a sholáthar do na bunscoileanna Gaeltachta agus do na bunscoileanna lán-Ghaeilge.

Áine Ní Ghlinn a scríobh

Dearadh agus leagan amach: Susan Meaney

Obair ealaíne: Peter Donnelly

Printset & Design Teo a chlóbhuail in Éirinn

Le fáil tríd an bpost uathu seo:

An Siopa Leabhar,
6 Sráid Fhearchair,
Baile Átha Cliath 2.
ansiopaleabhar@eircom.net

nó

An Ceathrú Póilí,
Cultúrlann Mac Adam-Ó Fiaich,
216 Bóthar na bhFál,
Béal Feirste BT12 6AH.
leabhair@an4poili.com

Orduithe ó leabhardhíoltóirí chucu seo:

Áis,
31 Sráid na bhFíníní,
Baile Átha Cliath 2.
eolas@forasnagaeilge.ie

nó

International Education Services,
Eastát Tionsclaíoch Weston,
Léim an Bhradáin,
Co. Chill Dara.
info@iesltd.ie

An Gúm, 24-27 Sráid Fhreidric Thuaidh, Baile Átha Cliath 1

1

Faoin bpiliúr a bhí sé. Piliúr mo Mham. Gaeilge-Úbaloingis / Úbaloingis-Gaeilge.

Foclóir de chineál éigin. Úbaloingis? Níor chuala mise trácht riamh ar a leithéid de theanga. Cá háit a mbeadh daoine á labhairt. Úbalong? Úbalonga? Níor chuala mé trácht ar a leithéid de thír riamh ach an oiread.

D'oscail mé an chéad leathanach. *A, ab, abair, abairt, ábalta.*

D'aithin mé na focail Ghaeilge. Ach maidir leis an Úbaloingis níor aithin mé oiread is focal amháin. Oiread is litir amháin! Cearnóga beaga, línte, saigheada, réaltaí, cruthanna aisteacha.

Abair : □□✠◆Ω↗♦♦

Abairt : ♀✠◆✠●●□☼

Ábalta : Ω●☼◆☼☼

Chas mé cúpla leathanach.

Dia / dia dhuit : ♦Ω☼ ●●♦✠☼

Ar aghaidh arís.

Oíche / oíche mhaith : ☼◆♦□ Ω♦■↗☼

Ar aghaidh liom ansin go dtí an dara leath den fhoclóir. Úbaloingis-Gaeilge. Comharthaí aisteacha arís. Ní raibh tuairim dá laghad agam cén chaoi a léifeá iad gan trácht ar iad a rá! Teanga Shíneach, b'fhéidir? Bhí a fhios agam go raibh go leor teangacha éagsúla ag na Síningh. An raibh an Úbaloingis ina measc? Nó b'fhéidir gur theanga Arabach í. Nach mbíonn aibítir éagsúil ag na hArabaigh freisin agus comharthaí aisteacha inti?

Chaithfinn ceist a chur ar mo Mham. Faoina piliúr siúd a bhí sé. Caithfidh go raibh teanga nua eile á foghlaim aici. Cá bhfios cén fáth! Shílfeá go raibh a dóthain teangacha ar eolas aici. Bhí líofacht aici san oiread sin teangacha cheana féin. Sa Ghaeilge, sa Bhéarla, sa Fhraincis, sa Spáinnis, sa Ghearmáinis, san Iodáilis, sa tSeapáinis, sa tSeicis, sa Rúisis agus go leor eile. Idir mhionteangacha agus mhórteangacha is dócha go raibh ar a laghad fiche teanga aici. Níos mó, déarfainn. Bhí bua ar leith aici sna teangacha. Bua fíoraisteach. Aon uair a mbímis ag dul ar saoire thar lear dhéanadh sí cúpla seachtain a chaitheamh ag éisteacht le dlúthdhioscaí i dteanga na tíre sin agus faoin am a mbeimis ann bheadh sí in ann comhrá a dhéanamh le duine ar bith. Agus nílim ag caint faoin gcomhrá a bheadh ag gnáth-thurasóir a léann ceist ar nós *Cá bhfuil an leithreas?* as leabhar frásaí agus nach dtuigeann an freagra! Táimse ag caint faoi chomhrá ceart. Gan a bheith ag stopadh ná ag smaoineamh. Comhrá líofa. Bhíodh daoine i gcónaí ag déanamh iontais di.

Ach an Úbaloingis seo. An rabhamar ag dul ar

saoire chuig tír nua nár chuala mé trácht uirthi riamh? Nó an raibh sé i gceist aici imeacht léi féin? Dhéanadh sí é sin ó am go chéile. *Tréimhse suaimhnis* a thugadh sí air. Nó *athluchtú cadhnraí*. Ní deireadh sí liom riamh cá raibh a triall. Áit éigin nach bhféadfainnse a bheith ag glooch uirthi chun a fháil amach cá raibh mo stocaí nó céard a bhí ann don dinnéar! B'in a deireadh sí!

Aisteach go leor, ní bhíodh aon ghrianghraif aici nuair a thagadh sí abhaile. Ní bhíodh aici ach seodra – fáinne nó muince nua, fáinní cluaise nó bráisléad. Ní labhraíodh sí liomsa faoin turas ar chor ar bith. B'fhéidir go labhraíodh sí le mo Dhaid ach ní deireadh sí liomsa ach go raibh na cadhnraí luchtaithe arís.

Shíl mo chairde go raibh sé seo beagáinín beag aisteach mar nós ach bhí taithí agamsa air. Ba chuid de mo shaol é. Cuid de shaol mo Mham. Cuid de shaol an teaghlaigh. Agus, ar ndóigh, bhíodh an-spraoi agam le mo Dhaid nuair nach mbíodh ann ach an bheirt againn. *Tréimhse an tsáspain* a thugadh seisean air mar uair amháin agus mo

mháthair as baile, chun nach mbeadh aon ghréithe le ní againn, d'itheamar an dinnéar as an sásan!

B'fhéidir go raibh mo Mham chun na cadhnraí a athluchtú in Úbalonga an uair seo. Ní raibh aon *tréimhse suaimhnis* aici le tamall sách fada. B'fhéidir gurbh fhearr gan aon cheist a chur uirthi go fóill, mar sin.

2

An Mháirt a bhí ann nuair a smaoinigh mé arís air. Bhí sé thart ar a cúig a chlog ar maidin. Bhí mé i mo chodladh go sámh. Bhuel, bhí – go dtí gur chuala mé gleo aisteach ó sheomra mo thuismitheoirí. Cogarnaíl? Siosarnach? Ceol? An raibh mé fós i mo chodladh? Shuigh mé aniar sa leaba. Chuir mé mo chosa amach ar an urlár. Bhí mé ionann is cinnte go raibh mé i mo dhúiseacht.

Fós, áfach, bhí na fuaimeanna aisteacha le cloisteáil. Ní fhéadfá ceol a thabhairt orthu. Ach san am céanna ní thabharfá caint orthu. Rud éigin idir an dá cheann. Siosarnach ceolmhar. Focail de shaghas éigin. Focail nárbh fhocail iad.

B'as seomra mo thuismitheoirí a bhí siad ag teacht. Bhí tuairim agam gur aithin mé guth mo Mham. Ach níor aithin mé oiread is focal amháin uaithi. An ag caint trína codladh a bhí sí? Nó an raibh sí ag caint le duine éigin? Ach cé leis a bheadh sí ag caint ag an am seo den mhaidin – go háirithe agus mo Dhaid as baile? Bhí seisean ag obair thar lear agus ní bheadh sé ar ais go ceann trí seachtaine. Tharraing mé an chuid eile de mo chorp amach as an leaba. Isteach liom i seomra codlata mo thuismitheoirí.

Is ea! Mo Mham a bhí ann. Í ina suí sa leaba agus í ag caint. Ní fhaca sí ar dtús mé. Í fós ag caint. Ní raibh aon amhras ach gur as a béal siúd a bhí na fuaimeanna ag teacht.

Ar an bhfón a bhí sí. Ach fan! Bhreathnaigh mé arís. An raibh mo Mham imithe glan as a meabhair?

Ní fón a bhí ina lámh aici. Bhí mo Mham – mo Mham dhílis! – ag caint leis an scuab ghruaige. Is ea! Creid é nó ná creid. Bhí scuab ghruaige bheag mhiotail ina lámh aici agus í ag caint léi. Nó b'fhéidir go mbeadh sé níos cruinne a rá go raibh

sí ag labhairt isteach sa scuab ghruaige! An scuab ghruaige mar a bheadh micrefón aici. Nó fón póca.

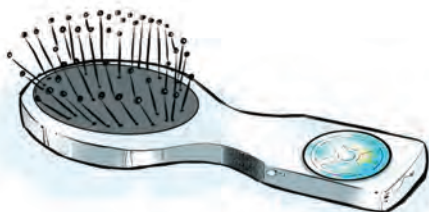
‘A Mham!’

Bhreathnaigh

sí thart.

‘Ó, a thiarcais!’

ar sise.

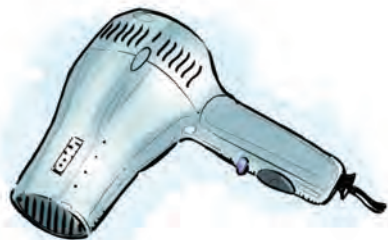

Í iompaithe ar an nGaeilge anois. Ach Gaeilge mhall bhriste amhail is dá mbeadh sí ag caint le duine nach raibh mórán Gaeilge aige nó aici.

‘Caithfidh mé imeacht. Cuirfidh mé glaoch ort anocht ...’

Ansin i nguth an-íseal ar fad.

‘... ar an triomadóir ghruaige.’

Is ea. Ní raibh aon cheist faoi. Bhí sí imithe as a ciall. As a ciall ar fad.

‘Ar ais leat isteach sa leaba, a stór,’ arsa mo Mham. ‘Níl sé in am éirí fós. Ag brionglóideach a bhí tú.’

Bhí a haghaidh lasta – le teann náire, shíl mé. Nó b’fhéidir go raibh an ceart aici. B’fhéidir gur

ag brionglóideach a bhí mé. Ach, má bhí, ba bhrionglóid an-aisteach í. An-aisteach go deo.

Ar ais liom chun na leapa. Theip orm dul ar ais a chodladh, áfach. Ba bhreá liom a chreidiúint nach raibh ann ach brionglóid. Ach i mo chroí istigh bhí a fhios agam nárbh ea.

Níor chodail mé néal an chuid eile den mhaidin.

3

Chuala mé mo Mham ag éirí thart ar a hocht. Bhí mé fós i mo dhúiseacht ach bhí leisce orm éirí. Céard a déarfainn léi? Cén chaoi a ndéanfainn an cheist seo a láimhseáil?

Tharraing mé mé féin amach as an leaba. Isteach liom sa seomra folctha. Chaith mé deich nóiméad ar a laghad sa chithfholcadh. Ag smaoineamh a bhí mé. Ag smaoineamh agus ag iarraidh a oibriú amach an bealach ab fhearr le déileáil leis seo. Rinne mé mo chuid gruaige a ní. Agus, rud nach ndéanaim riamh, chuimil mé seampú isteach faoi dhó mar a bhí luaite ar an mbuidéal. Ansin na

fiacra. Scuab mé gach fiacraíl go cúramach. Bheadh an fiacrólir an-sásta liom. Tríocha soicind ar a laghad ar gach fiacraíl. Leisce orm aghaidh a thabhairt ar mo Mham, ar ndóigh. Aghaidh a thabhairt ar an bhfadhb agus ar an dúshlán a bhí romham.

Ar deireadh, síos liom go dtí an chistin. Chaithfinn brú a chur uirthi cuairt a thabhairt ar an dochtúir. An mbeadh aon rud ag an dochtúir dá leithéid?

D'oscail mé an doras. Ó, a thiarcais! In olcas a bhí cúrsaí ag dul!

Bhí mo Mham ina seasamh ag bord na cistine, an babhla siúcra ar an mbord, spúnóg ina lámh dheas agus í ag caitheamh spúnóg i ndiaidh spúnóg siúcra isteach inaéal. Níorbh é sin an rud a chuir inní orm, áfach. Ba ghnách le mo Mham an-chuid siúcra a ghlacadh. Cúig nó sé spúnóg ar a laghad sa chupán tae. Siúcra ar chalóga arbhair nó ar leite ar maidin. Ceapairí siúcra am lóin. Siúcra arís am dinnéir. Fiú ar na prátaí. Andúileach siúcra a bhí inti. Ba mhinic cairde á rá léi go bhfaigheadh sí diaibéiteas. Ach ba chuma liomsa faoin siúcra an uair seo. Ba é an rud a bhí ag cur as domsa ná an

spúnóg eile a bhí ina lámh chlé. An lámh sin lena cluas aici. Í ag labhairt isteach inti díreach mar a bhí níos luaithe leis an scuab ghruaige. Guth an-íseal ar fad agus Gaeilge chúramach mhall á labhairt aici arís.

‘Is ea. Déanfaidh mé mo dhícheall ach caithfidh mé a bheith cúramach.’

Bhí tost gairid ann. Má labhair an spúnóg ar ais le mo Mham níor chuala mise focal uaithi! Ansin mo Mham arís.

‘Chuala mo mhac mé ar maidin. Is léir go bhfuil sé ag éirí amhrasach.’

Ag éirí amhrasach? Bhí mé an-amhrasach ar fad! An raibh fear eile aici? Fear as tír éigin eile nach raibh mórán Gaeilge aige? Nó an raibh aon duine eile ann in aon chor? An raibh fón póca ina lámh chlé aici? Má bhí, ní raibh sé le feiceáil.

‘Haló? Haló?’

Caithfidh gur chlis an líne ... Céard a thabharfá air? Líne teileafóin? Is ea – má bhí an fón ina lámh chlé aici. Agus mura raibh? Céard a déarfá ansin? Líne spúnóige? Líne scuab ghruaige?

Bhí sé seo craiceáilte! B'fhéidir go raibh mé féin ag dul as mo mheabhair!

Amach liom go ciúin as an gcistin. Suas staighre go dtí seomra codlata mo thuismitheoirí. D'ardaigh mé an piliúr. Bhí an foclóir fós ann. Ar a laghad níorbh aon bhrionglóid í sin. Chaithfinn é seo a lámhseáil go cúramach, áfach. Síos liom go dtí an chistin arís agus an foclóir faoi m'ascaill agam.

Ó! Go sábhála Dia sinn ar fad! An zaipire teilifíse lena cluas aici an uair seo.

'Tá sé ródheacair tú a chloisteáil. Glaofaidh mé ar ais ort anocht. Is é an triomadóir gruaige an gléas is fearr a oibríonn san oíche.'

Sos beag.

'Dúirt mé leat go bhfuil mo mhac amhrasach cheana féin. Sílim go mbeidh orm an scéal ar fad a insint dó. Cá bhfios? B'fhéidir go bhféadfadh sé siúd cabhrú linn. Slán go fóill.'

Leag sí an zaipire síos ar an mbord. Thosaigh sí á scríobadh. Rud éigin á bhaint aici de. Cnaipe de shaghas éigin. Nó b'fhéidir nach raibh ann ach píosa beag salachair.

Go tobann bhíog sí. Ba léir gur airigh sí mise ag an doras.

‘A stóirín ...’

‘A Mham ...’

‘Tá rud le rá agam leat.’

‘Tá rud le rá agamsa leatsa.’

An bheirt againn ag caint ag an am céanna.

‘Abair leat,’ arsa mo Mham. ‘Ach sula dtosaíonn tú cuimhnigh ar an seanfhocal *Ní mar a shíltear a bhítear.*’

Cén tseafóid í seo uaithi? Cén bhaint a bhí ag seanfhocail le rud ar bith? Í féin agus a cuid seanfhocal agus an saol ag titim as a chéile thart orainn!

4

‘A Mham,’ arsa mise. ‘Tá sé deacair é seo a rá ach tá cabhair de dhíth ort.’

‘Tá, cinnte!’ ar sise.

Bhain an freagra stangadh asam. Ní raibh mé ag súil le comhoibriú ar bith uaithi. Lean sí uirthi.

‘Tá cabhair de dhíth orm. Nach raibh mé díreach á rá ansin le ...’

‘Is ea?’ arsa mise.

‘Ar ball,’ arsa mo Mham. Go ciúin, amhail is gur léi féin a bhí sí ag caint. ‘Róluath fós. Róluath.’

Ansin liomsa arís –

‘Tá súil agam go mbeidh tú in ann cabhrú liom.’

Thar cionn. An chéad chéim tógtha. Ise sásta

glacadh leis go raibh cabhair uaithi. Ar a laghad thuig sí go raibh fadhb aici.

‘Cinnte,’ a dúirt mé. ‘Tá a fhios agat go ndéanfainn rud ar bith faoin spéir duit. Ach beidh cúnamh gairmiúil uait chomh maith. Má chuirim glooch ar an Dochtúir Ó Cléirigh ...’

D’ardaigh sí a lámh dheas chun mé a stopadh.

‘Fan! Ní dochtúir atá uaim. Saineolaí de chineál eile ar fad atá de dhíth ormsa.’

Thar cionn arís. Bhí sí sásta an méid sin a admháil. Ach, ar ndóigh, ní raibh aithne agamsa ar aon síceolaí ná ar aonaineolaí a thuigfeadh galar intinne. B’fhéidir go bhféadfainn ainm a aimsiú san eolaí teileafóin. Ach cén chaoi a mbeadh a fhios agam cén duine a bhí go maith? Chaithfimis comhairle dochtúra a fháil.

‘B’fhéidir go mbeadh an Dochtúir Ó Cléirigh in ann tú a chur i dteagmháil le síc- ... leis an duine ceart.’

Thosaigh mo Mham ag gáire.

‘Ní dochtúir atá uaim, a stór. Ná síceolaí. Cabhair de chineál eile ar fad atá uaim.’

‘Ach ...’

‘Fan. Coinnigh an *ach* sin go fóill. Tá a fhios agam go gceapann tú go bhfuilim craiceáilte.’

Caithfidh go bhfaca sí an t-amhras i mo shúile. Thosaigh sí ag gáire arís.

‘Geallaimse duit go bhfuilim chomh mór ar mo chiall is atá tú féin.’

Ní dúirt mé dada. Céard a bhí le rá?

‘Éist,’ a dúirt sí. ‘Éist liom. Tá scéal agam duit ...’

5

‘Beidh tú ag ceapadh go bhfuilim imithe ó chiall ach creid uaim nach bhfuil.’

Bhí sí ag breathnú isteach i mo shúile. Í ag labhairt i nguth sollúnta séimh.

‘Ní iarraim ach an méid seo ort. Éisteacht liom. Éisteacht leis an scéal atá le hinsint agam. Ó thús go deireadh. Ansin is féidir leat d’intinn a dhéanamh suas an bhfuilim as mo mheabhair nó nach bhfuilim.’

Céard a bhí le cailliúint agam? Rud ar bith. Ní dhéanfadh cúpla nóiméad aon difear. Bheadh an Dochtúir Ó Cléirigh sa chlinic an lá ar fad.

‘Ceart go leor. Éisteoidh mé leat. Ach ceist agam ort ar dtús.’

Leag mé an foclóir ar an mbord.

‘Céard é seo? An í seo an teanga a bhí á labhairt agat ar an bhf– ... ar an ...?’

D’oscail mo Mham a lámh chlé. Bhí cnaipe beag inti. An cnaipe sin a bhí á scríobadh aici den zaipire.

‘Ar an ngléas cumarsáide,’ ar sise. ‘Déanann an cnaipe beag seo gléas cumarsáide nó cineál fón póca as rud ar bith.’

Sula raibh seans agam mo bhéal a oscailt agus tosú ag argóint léi d’ardaigh sí a lámh arís.

‘An scéal ar fad! Ná habair dada go dtí go mbeidh an scéal ar fad cloiste agat.’

Bhreathnaigh sí ar an bhfoclóir. Phioc sí suas den bhord é agus d’oscail.

‘Cá bhfuair tú é seo?’

‘Faoi do philiúr. Bhí mé ag cóiriú na leapa an lá cheana agus tháinig mé air. Cén cineál teanga í seo?’

‘Úbaloingis,’ arsa mo mháthair go ciúin. Béim

aici ar an *gis* seachas ar an *loing* mar a bheadh á dhéanamh agamsa.

‘Úbaloingis,’ arsa mise. An bhéim chéanna á leagan agamsa ar deireadh an fhocail.

‘Is ea. Úbaloingis.’

Stop sí. D’fhéach sí go géar orm amhail is dá mbeadh sí ag iarraidh a haigne a dhéanamh suas maidir le cé mhéad a d’fhéadfadh sí a insint dom. Faoin am seo bhí mé ar bís lena scéal a chloisteáil. Fiú má bhí sí as a meabhair, fós bhí níos mó eolais uaim faoin bhfoclóir agus faoin teanga aisteach seo.

‘Abair leat,’ arsa mise.

‘Úbaloingis,’ ar sise arís. ‘Mo theanga dhúchais.’
Bhain sé seo stad asam.

‘Do theanga dhúchais? Ach níor chuala mé trácht riamh ar an Úbaloingis. Cá háit a ...?’

Níor lig sí dom an abairt a chríochnú.

‘Ceist chasta,’ ar sise. ‘An-chasta.’

Arís an chuma uirthi go raibh na focail á dtomhas aici. Go raibh leisce uirthi a thuilleadh a rá.

‘Abair leat,’ arsa mise arís. ‘An fhírinne atá uaim. An fhírinne ghlan.’

Lig sí osna chléibh.

‘Suigh síos anseo taobh liom agus inseoidh mé an scéal ar fad duit.’

6

‘Tá a fhios agat nach Éireannach mé.’

Bhí a fhios sin agam.

‘Is Úbalongach mé.’

‘Úbalongach? Shíl mé gur tháinig tú anseo ó Mheiriceá.’

Ar ndóigh, bhí ceisteanna eile ar bharr mo theanga freisin. Cé mhéad de seo a bhí ar eolas ag mo Dhaid? Nó arbh é nach raibh sa scéal seo ach cuid den ghalar intinne? Ar chúis éigin, áfach, bhí ag maolú ar m’amhras. Ba léir óna guth agus óna haghaidh go raibh sí ag insint na fírinne. Nó arbh é gur shíl sí go raibh?

‘Foighid ort anois,’ arsa mo Mham. ‘Nuair a

tháinig mé anseo ar dtús ghlac daoine leis go raibh mé tar éis teacht ó Mheiriceá. Níor bhac mé le hiad a chur ar an eolas. Bhí sé níos éasca é sin a dhéanamh ná an fhírinne a insint. Bheadh sé róchasta tosú ag labhairt leo faoi Úbalonga.'

'Níl Úbalonga i Meiriceá, mar sin?'

'Níl.'

'San Afraic?'

'Ní hea.'

'Cá háit, mar sin? Ní fhaca mé a leithéid de thír ar aon léarscáil riamh.'

'Ní fhaca mar nach bhfuil sí luaite ar aon léarscáil ar domhan.'

'Áit an-bheag, mar sin? Róbheag le bheith luaite ar léarscáil?'

'Ní hea,' ar sise. 'Ní mar sin atá. Tá Úbalonga mór. An-mhór.'

Níor thuigeas.

'Mar a dúirt mé leat, tá an scéal seo casta. Ní fhaca tú Úbalonga luaite ar an léarscáil den domhan mar nach bhfuil sí ar an domhan seo.'

Bhí mo bhéal ar leathadh. Céard a bhí á rá aici?

‘Éist, a stór. Tá sé deacair é seo ar fad a chreidiúint ach ...’

‘Ní thuigim.’

‘Tosóidh mé arís,’ arsa mo Mham. ‘Níl Úbalonga luaite ar aon léarscáil den domhan mar nach bhfuil sí ar an domhan seo, mar nach bhfuil sí ar an bpláinéad seo. Pláinéad eile, pláinéad dá cuid féin is ea Úbalonga.’

Thosaigh mé ag dul trí na pláinéid go léir i mo chloigeann – Mearcair, Véineas, Mars, Iúpatar, Satarn, Úránas, Neiptiún agus Plútón. Ní raibh aon Úbalonga ina measc.

‘Tá a fhios agam,’ ar sise. ‘Níl Úbalonga ina measc. Níor chuala tú trácht riamh uirthi mar nach bhfuil Úbalonga sa ghrianchóras seo.’

Má bhí ag maolú ar m’amhras cúpla nóiméad roimhe sin bhí athrú ag teacht ar an scéal sin anois!

Pláinéad eile? Grianchóras eile? Mo Mham ina coimhthíoch? Ina hallúrach? Bhí sí imithe thar fóir ag an bpointe seo! Bheadh orm glaoch ar an dochtúir. Bheadh a fhios aige siúd céard í an

chéad chéim eile.

Smaoinigh mé ar mo Dhaid. Bhí trua agam dó. Faoin am a thiocthadh seisean abhaile bheadh Mam istigh san ospidéal. In ospidéal meabhairghalair.

Bhris guth mo mháthar isteach ar mo chuid smaointe.

‘Ní mar sin a bheidh in aon chor. Nílím as mo mheabhair. Ní bheidh mé ag dul isteach in aon ospidéal.’

Bheadh sé seo casta. An-chasta. Ach fan! Cén chaoi a raibh a fhios aici cé na smaointe a bhí ag dul trí m’intinn? An raibh mé tar éis a bheith ag labhairt os ard?

‘Ní raibh,’ arsa Mam. ‘Sin bua ar leith atá ag muintir Úbalonga. Scil atá againn go léir. Is féidir linn smaointe duine eile a chloisteáil nó a léamh. Ní bhainim úsáid as go hiondúil. Ní bheinn ag iarraidh smaointe príobháideacha aon duine a léamh. Anois, áfach, táim á dhéanamh agus mé ag súil go gcabhróidh sé leat mo scéal a chreidiúint.’

Céard a d’fhéadfainn a rá?

‘Dada!’ arsa mo Mham. ‘Ná habair dada! Éist liom. Oscail d’intinn. Oscail do shamhlaíocht. Agus éist liom. Is Úbalongach mé. I dtuairim go leor daoine ar an domhan seo, is coimhthíoch mé. Coimhthíoch. Allúrach. Pé ainm ar mhaith leat a thabhairt orm. Is allúrach mé. Allúrach ó phláinéad eile. Ó ghrianchóras eile.’

7

Bhí mé fágtha i mo staic. Mo bhéal ar leathadh. D'oscail mé mo bhéal uair nó dhó ach ní thioctadh oiread is focal amháin as. Bhí an scéal ag dul timpeall agus timpeall i bhfáinne i mo chloigeann.

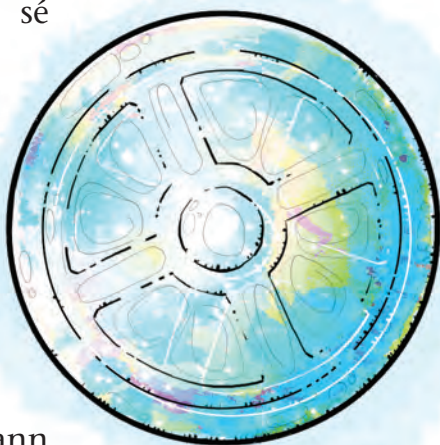
Na comhráite sin ar an bhf- ... ar an scuab ghruaige. Ar an spúnóg. An cnaipe beag sin. Cad a thug sí air? Gléas cumarsáide. An lena muintir féin a bhí sí ag caint? Agus anois í ina suí amach romham ag an mbord agus a súile ag impí orm. Í ag impí orm í a chreidiúint.

'Is ea. Táim ag impí ort mé a chreidiúint mar go bhfuil cúnamh de dhíth orm. Mar go bhfuil cúnamh de dhíth ar mhuintir Úbalonga ar fad.

Agus maidir le do cheist – is ea arís! Na comhráite sin ar fad. Is ea, is ag labhairt le muintir Úbalonga a bhí mé.'

Thóg sí an cnaipe as a póca arís. Bhí an chuma air nach raibh ann ach gnáthchnaipe – an cineál cnaipe a bheadh ar do chóta – ach nuair a d'fhéach tú go géar air bhí dathanna éagsúla ag spréacharnaigh as.

'Gléas cumarsáide iontach atá ann,' arsa Mam. 'Tá sé agam ó d'fhág mé Úbalonga den chéad uair. Is féidir fón a dhéanamh as go leor rudaí éagsúla ach an cnaipe seo a cheangal leo. Oibríonn sé ar rud ar bith a bhfuil miotal ann nó ar aon trealamh leictreach.'

'Ar spúnóg?' arsa mise. 'Nó ar scuab ghruaige?'

'Is ea. Go díreach! Ach ní ar gach scuab ghruaige. Caithfidh miotal a bheith inti. Oibríonn sé go maith ar rudaí a bhfuil miotal iontu i rith an lae. Is fearr

a oibríonn sé ar earraí leictreacha istoíche, áfach, nó ar rudaí a bhfuil cadhnraí iontu. Oibríonn sé go maith ar an zaipire teilifíse, de ghnáth.'

'Nó ar an triomadóir gruaige? Chuala mé tú ag caint faoin triomadóir gruaige.'

'Is ea. Ar chúis éigin, sin ceann de na gléasanna is fearr le húsáid san oíche. Deir muintir Úbalonga go mbaineann sé leis an gcuisle leictreach atá ann.'

'Céard faoin bhfón póca? Nach féidir é sin a úsáid? Nach mbíonn cuisle de chineál éigin ann?'

'Tá, ach bíonn línte an domhain seo ag briseadh isteach orainn.'

Bhreathnaigh sí go cúramach orm.

'Creideann tú anois mé, nach gcreideann?'

Ní raibh a fhios agam. Bhí an scéal féin dochreidte – ach ar chúis éigin bhí a fhios agam i mo chroí istigh go raibh sí ag insint na fírinne.

'A Mham,' arsa mise. 'Tosaigh ag an tús. An scéal ar fad, le do thoil. Ón tús.'

8

‘Rugadh mé ar Úbalonga agus is ann a bhí cónaí orm don chéad chuid de mo shaol. Ní choinnímid cuntas ar chúrsaí aoise ar Úbalonga mar a dhéanann muintir an domhain seo. Bíonn tú i do pháiste nó bíonn tú fásta. Sin an méid. De réir aoischóras an domhain seo, áfach, is dócha go raibh mé i mo chónaí ar Úbalonga go dtí go raibh mé tuairim is sé bliana déag d’aois.

‘Bhí an-spéis ag mo mhuintir i gcúrsaí taistil, go háirithe sa spástaisteal. Spáseolaí ba ea mo mháthair agus bhí m’athair ina spásphíolóta. Agus mé i mo pháiste, ba é m’athair an t-aon spásphíolóta ar an bpláinéad. Spásinnealltóirí a bhí iontu beirt freisin.

Bhí spáslong dá gcuid féin acu. Iad féin a rinne.

‘Théimis triúr ar thurasanna inti chuig pláinéid eile a bhí gar go leor dúinn – pláinéid a bhí inár ngrianchóras féin. Ní raibh aon bheatha ar aon cheann acu. Ach shíl mo mhuintir go dtiocfaidís – lá éigin – ar phláinéad eile a bhí cosúil le hÚbalonga. Pláinéad eile a raibh beatha air. Pláinéad eile a raibh daoine air.

‘Bhíodh mo Dhaid i gcónaí ag iarraidh dul níos faide amach sa spás. Grianchórais eile agus pláinéid nua á bhfiosrú agus á lorg aige. Thosaigh sé ag imeacht leis féin ar dtús. Ansin, uair nó dhó, thug sé mo mháthair agus mé féin leis.

‘Ina dhiaidh sin thosaigh an bheirt acu ar ghléasanna agus uirlisí éagsúla a dhearadh a chuideodh leo san fhiontar seo. Ceann de na rudaí a rinne siad ná teileascóp – teileascóp ar leith – chun pláinéid eile a aimsiú i ngrianchórais eile. Rinne siad spáslong bheag don teileascóp sin, spáslong a raibh córas ríomhaireachta ar leith inti a bhaileodh na pictiúir ón teileascóp. Bhí an córas sin ceangailte

leis an gcóras ríomhaireachta a bhí againn sa bhaile. Mar sin, pé rud a bhailíodh nó a d'fheiceadh an teileascóp bhímis in ann é a fheiceáil sa bhaile. Agus an méid sin déanta acu, sheol siad an teileascóp agus an spáslong amach sa spás.

'Chaith an triúr againn an t-uafás ama ar an ríomhaire ina dhiaidh sin agus muid ag breathnú ar na pictiúir ón teileascóp. Bhí an oiread sin pláinéad ann. Ní fhéadfaimis fianaise ár súl féin a chreidiúint, áfach, nuair a chonaiceamar an ghrianchóras seo. É díreach cosúil lenár ngrianchóras féin. Agus, ar ndóigh, samhlaigh na sceitimíní a bhí orainn nuair a chonaiceamar an pláinéad seo.

'Pé rud a chonaic mo thuismitheoirí sna chéad phictiúir sin bhí tuairim acu go raibh an pláinéad seo an-chosúil le hÚbalonga. Bhí níos mó eolais uathu, áfach. An raibh ainmhithe nó daoine nó rud ar bith beo ar an bpláinéad? Má bhí, an raibh siad cosúil linne?

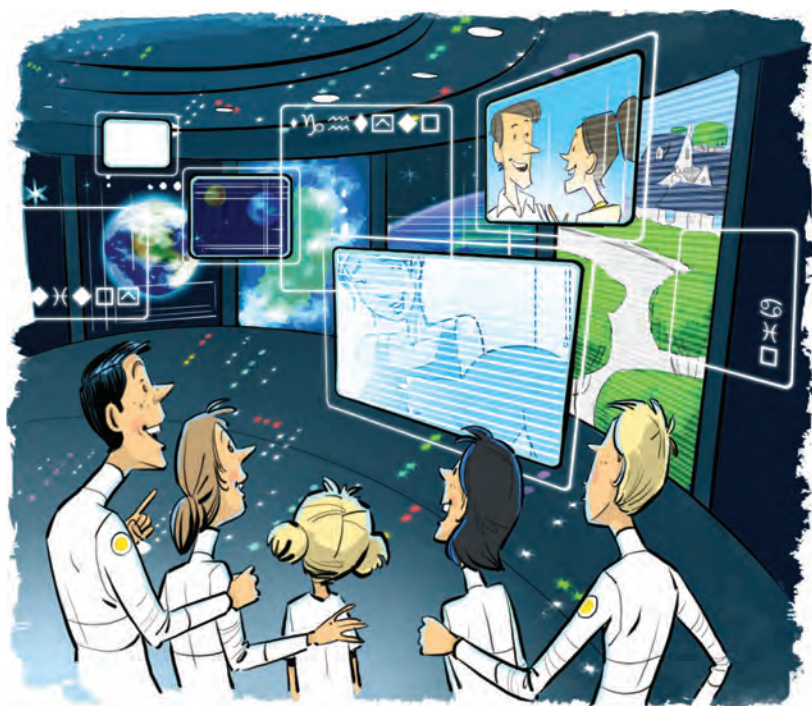
'Chun an t-eolas sin a fháil, rinne mo mháthair tóireadóir. Bhí córas teicneolaíochta an-chasta i gceist ionas go bhféadfadh an tóireadóir eolas

a sheoladh ar ais chomh fada le hÚbalonga. Rud eile a bhí an-tábhachtach ná – má bhí daoine ar an bpláinéad – nach gcuirfeadh an spáslong ná an tóireadóir isteach orthu. Níor theastaigh ó mo thuismitheoirí aon rud beo a scanrú. Chuige sin bhí an spáslong féin bídeach beag – chomh beag le hubh spideoige. Bhí an tóireadóir níos lú fós.

‘Bhí an-sceitimíní orainn féin agus ar gach duine ar Úbalonga agus an tóireadóir á sheoladh i dtreo an phláinéid seo. Pláinéad X a thugamar air. Ar ndóigh, bhí an cheist chéanna ar bheola gach duine againn – An raibh daoine eile amuigh ansin?

‘Bhíomar ar bís ag fanacht ar scéal ar ais ón tóireadóir. Ar phictiúir. Ar eolas. Faoi dheireadh, nuair a tháinig siad ba dheacair an fhianaise a chreidiúint. Ár súile ag dul thar na mogaill orainn agus muid ag breathnú ar mhuintir Phláinéad X. Is cuimhin liom fós an creathán a d’airigh mé i gcnámh mo dhroma agus mé ag breathnú orthu agus iad ag siúl thart ar dhromchla an phláinéid. Ní raibh againn an uair sin ach pictiúir, ar ndóigh, agus dá bharr sin ní raibh dada le cloisteáil. Bhí an

chuma orthu, áfach, go raibh siad ag caint eatarthu féin agus iad ag siúl thart. Chiallaigh sé sin go raibh teanga dá gcuid féin acu agus go raibh intleacht agus inchinn de shaghas éigin acu. Bhí mo mháthair ag léim thart sa seomra. Bhí mo Dhaid amuigh ar an tsráid is é ag béicíl ar dhaoine eile teacht isteach agus an t-iontas seo a fheiceáil. Faoi dheireadh, bhí freagra na ceiste móire againn. Ní rabhamar linn féin.'

9

Arís – nó b'fhéidir go mbeadh sé níos cruinne an focal *fós* a úsáid. Is ea! *Fós!* Bhí mé fós i mo staic agus mé i mo shuí ansin sa chistin ag éisteacht léi. Mo bhéal fós ar leathadh. Mo shúile fós ag dul thar na mogaill orm.

Agus fós – mórcheist le freagairt agam. An raibh mo mháthair imithe as a meabhair? An raibh sí imithe as a ciall?

Dá gcuirfeá an cheist sin orm leathuair a chloig roimhe sin déarfainn go raibh. Ach anois?

Cinnté bhí sé thar a bheith deacair an méid a bhí á rá aici a chreidiúint. Nó an raibh? Bhí ábhar an scéil dochreidte, ceart go leor. Ach maidir leis an

insint. Dá gcloisfeá í! Dá gcloisfeá guth mo mháthar agus an scéal á insint aici. Dá bhfeicfeá a dá shúil agus í ag labhairt faoina tuismitheoirí. Dá bhfeicfeá an loinnir sna súile céanna agus í ag caint faoin lá a fuair siad amach nach raibh siad leo féin sa chruinne. Go raibh daoine ar phláinéad eile.

Nach minic a chuir mé an cheist chéanna orm féin agus mé ag breathnú in airde ar na réaltaí istoíche. An bhfuil pláinéad eile amuigh ansin a bhfuil beatha air?

Mo mháthair á rá liom anois go bhfuil. Gur ón bpláinéad sin a tháinig sise. Gur ó ghrianchóras eile a tháinig sí. Gurb í siúd an fhianaise go bhfuil beatha ar phláinéad eile i ngrianchóras eile.

Dá mbeifeá liom sa chistin an lá sin thuigfeá nach raibh aon bhréag á hinsint aici. Nó, má bhí, ba léir nár thuig sise gur bréag a bhí ann. Chreid sí go huile agus go hiomlán sa mhéid a bhí á rá aici. I ngach focal. Agus chreid mise ann freisin. Bhí rud éigin ina glór a chuir craiceann na fírinne ar an scéal. An rud céanna le sonrú ina súile.

Bhí mé féin meallta isteach sa scéal aici faoin

am seo. Bhí mé in ann mé féin a shamhlú taobh léi agus í ag fanacht ar phictiúir ón tóireadóir. Bhí mé in ann mo Mhamó agus mo Dhaideo a shamhlú agus iad ag seoladh tríd an spás. Réaltaí agus pláinéid ag scinneadh tharstu. Ar feadh cúpla soicind shamhlaigh mé mé féin i mo chomhphíolóta agus mé ag dul amach sa spás le mo Dhaideo.

Ar ndóigh, ní raibh sa mhéid sin ach cluiche samhlaíochta de mo chuid féin. Ach fíor nó bréag, bhí mé meallta ag scéal mo Mham agus mé ar bís leis an gcéad eachtra eile a chloisteáil.

Ar ndóigh, bhí ceistanna agam. Na mílte ceist. Níorbh é seo an t-am ceart le haghaidh mo chuid ceistanna, áfach. Ní raibh le déanamh ach suí ansin go ciúin agus éisteacht léi. D'fhéadfainn m'aighe a dhéanamh suas nuair a bheadh deireadh ráite aici.

'Lean ort,' a Mham,' arsa mise. 'Lean ort.'

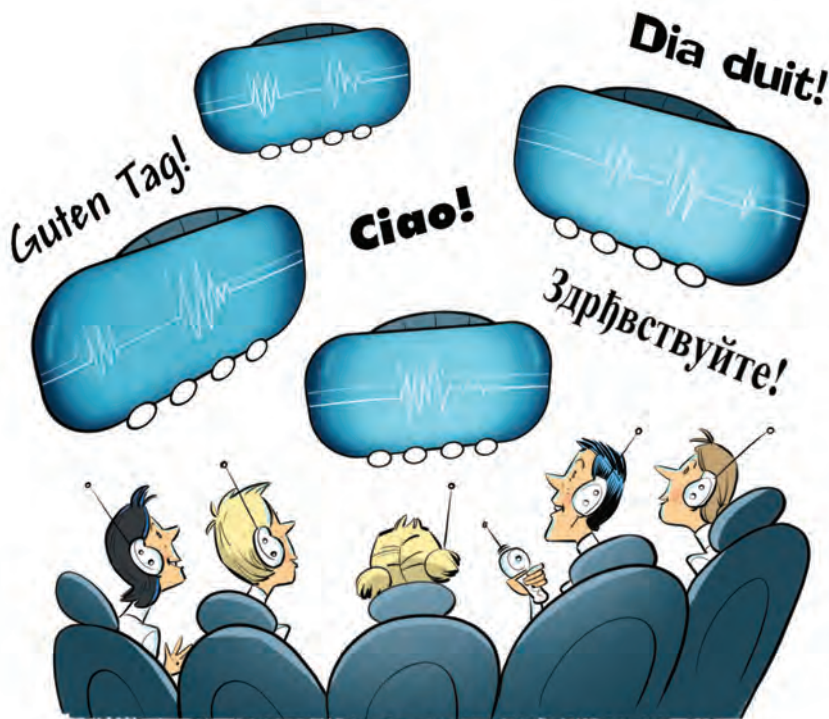

10

Agus lean sí uirthi. Tóireadóirí agus taighde. Cén sórt daoine iad muintir Phláinéad X? Cén cineál inchinne a bhí acu? Cén cineál teanga? Cén cineál saoil? Agus mé ag éisteacht léi bhí dearmad á dhéanamh agam gur ag caint faoin domhan seo a bhí sí! Faoi mhuintir an domhain seo!

Más bréag a bhí sa scéal seo ba bhréag an-chasta í. Tóireadóirí éagsúla á ndéanamh agus á seoladh tríd an spás chun eolas a bhailiú. Na céadta acu á seoladh ar fud an phláinéid. Eolas á bhailiú faoin atmaisféar, faoi chúrsaí aimsire, faoi chúrsaí bia. Rinne siad tóireadóirí eile a raibh gléas taifeadta iontu. Teangacha á mbailiú ag na tóireadóirí seo.

Ba chúis iontais é do mhuintir Úbalonga go raibh an oiread sin teangacha éagsúla againn ar an domhan seo. Ar Úbalonga níl ach an t-aon teanga amháin ann.

Thóg sé tamall orthu córas na dteangacha éagsúla a oibriú amach. Mar a bheadh cód le briseadh acu. Diaidh ar ndiaidh, áfach, d'éirigh leo na cóid éagsúla

a bhriseadh agus níorbh fhada go raibh líofacht ag mo mháthair agus ag a tuismitheoirí i gcuid de na teangacha a bhí ar taifead acu. Thart ar fiche teanga a bhí ar taifead acu faoin am sin. Gaeilge agus Béarla ina measc siúd. Ar ndóigh, ní dhearna na tóireadóirí aon idirdhealú idir mórtheangacha agus mionteangacha. Níor thuig siad, mar sin, nach raibh sa Ghaeilge ach mionteanga.

Agus na teangacha ar a dtoil acu bhí sé níos éasca eolas a bhailiú faoi nósanna an domhain, faoin gcaoi a mbíonn nósanna éagsúla sna réigiúin éagsúla, faoin gcaoi a bhfuil cultúr dá chuid féin ag gach réigiún. Bhailigh siad eolas freisin faoi chúrsaí airgid, faoi chúrsaí amhránaíochta agus ceoil, faoi chaitheamh aimsire agus faoi chúrsaí spóirt.

Agus an méid sin eolais acu, áfach, ní shásódh rud ar bith tuismitheoirí mo mháthar ach dul i mbun taiscéalaíochta agus cuairt a thabhairt ar Phláinéad X.

Ag an bpointe sin stop mo mháthair go tobann.

‘Bíodh cupán tae againn,’ ar sise. ‘Tá siúcra de dhíth orm.’

11

Rinne mé an tae. Chaith mo mháthair leath an bhabhla siúcra isteach ina cupán siúd.

‘Muintir Úbalonga,’ ar sise. ‘Tá siúcra chomh riachtanach dúinne is atá uisce duitse. Ní féidir linn maireachtáil gan siúcra. Agus sin é an fáth a ...’

Stop sí.

‘Tiocfaidh mé ar ais chuige sin ar ball. B’fhearr scéal an turais a insint duit i dtosach.’

Turas taiscéalaíochta chuig pláinéad eile. Chuig grianchóras eile. Cén fad a ghlacfaidh sé? Cén chontúirt a bhainfeadh lena leithéid de thuras? An mbeidís in ann tuirlingt ar Phláinéad X? An aithneofaí gur strainséirí iad nó cén cineál fáilte

a chuirfí rompu?

Agus, ar ndóigh, céard a chaithfidís a thabhairt leo?

Bhí eolas bailithe acu faoi chúrsaí bia. Pictiúir de ghlasraí agus torthaí a raibh an chuma céanna orthu is a bhí ar na torthaí a bhí acu féin. Ní raibh iontu ach pictiúir, áfach. Ní fhéadfadh tóireadóir blas an bhia a sheoladh ar ais go hÚbalonga. Dá bharr sin ní fhéadfaidís a bheith cinnte go réiteodh an bia lena gcóras boilge siúd. Ar eagla na heagla, mar sin, chaithfidís go leor bia a thabhairt leo.

Cannaí, paicéid, bia próiseáilte de gach sórt, vitimíní agus – mar gheall ar an nganntanas spáis sa spáslong – piollaí beaga a raibh béile iomlán i ngach ceann acu. Piollaí eile a ghlanfadh an t-uisce. Ní fhéadfaidís uisce a bhreith leo ar an spáslong ach ón méid a bhí ar eolas acu cheana féin bhí córas aibhneacha agus uisce Phláinéad X díreach cosúil le córas Úbalonga. Ach cé chomh glan is a bheadh an córas uisce sin? A fhad is go nglanfaidís leis na piollaí é sula ndéanfaidís é a ól, bheidís ceart go leor.

Chaithfidís siúcra a thabhairt leo freisin. Chonaic

siad muintir Phláinéad X ag glacadh siúcra ina gcuid tae ach ba léir nach raibh siad ag brath air mar a bhí siad féin. Chuir siad mála mór siúcra isteach sa spáslong freisin móide bosca mór a bhí lán le ciúbanna siúcra.

Bosca eile agus éadaí ann. Bunaithe ar an méid eolais a bhí bailithe trí na tóireadóirí faoi chúrsaí aimsire agus faoi stíl na n-éadaí a bhí feicthe sna pictiúir bhí siad in ann éadaí a dhéanamh a bheadh oiriúnach do Phláinéad X, dar leo. Ní raibh siad ag iarraidh go n-aithneofaí láithreach iad mar choimhthígh nó mar allúraigh.

Rud eile a thug siad leo ná seodra – muincí, suaitheantais, bráisléid agus fáinní. Ba é an plean a bhí acu ná go ndéanfaidís an seodra a dhíol agus go mbeadh airgead acu ansin le haghaidh rud ar bith a bheadh de dhíth orthu. Dar le mo mháthair bhí seodra Úbalonga éagsúil ar fad ó sheodra an domhain. Bhí mé ag breathnú ar fháinne mo mháthar agus í ag caint. Fáinne a raibh cloch bheag inti, cloch ina bhféadfá do scáil féin a fheiceáil dá mbreathnófá isteach inti.

‘Is ea,’ ar sise. ‘Fuair mé an fáinne seo ar Úbalonga cúpla bliain ó shin.’

‘Athluchtú cadhnraí?’ arsa mise.

Thosaigh mo mháthair ag gáire.

‘Is ea! Déanaim iarracht cuairt a thabhairt abhaile ó am go chéile. Thug mo sheanmháthair an fáinne seo dom an uair dheireanach a bhí mé ann.’

12

Seanmháthair! Mamó ag mo Mham! Mamó nár chuala mise trácht uirthi riamh go dtí seo. Cén aois a bheadh aici? Agus cad faoi mháthair agus athair mo mháthar? Mo Mhamó féin? Mo Dhaideo? Cá raibh siadsan anois?

Tháinig deoir le súil mo mháthar.

‘Marbh,’ a dúirt sí. ‘An turas taiscéalaíochta ba mhó a rinne siad riamh. Turas taiscéalaíochta chuig pláinéad nár bhain siad amach riamh.’

Stop sí. Na deora ag titim go fras. Lig sí cúpla osna. Tharraing sí cúpla tromanáil. D’oscail sí a béal arís. Gach uair a rinne sí iarracht labhairt, áfach, thosaigh na deora arís.

Bhí sé in am agam cupán eile tae a dhéanamh. Muga mór an uair seo agus an leath eile den bhabhla siúcra caite isteach ann. Cúpla slis aráin freisin agus subh smeadaráilte orthu. Thuig mé anois an fáth a mbíodh cúig nó sé phróca subh sa chófra i gcónaí. Nach aisteach nach raibh an dúil chéanna agamsa sa siúcra ná i rudaí milse?

‘Bhí an t-ádh ort,’ arsa mo Mham. ‘Córas díleá d’athar atá agat. Ar chúis éigin níor tholg tú dúil an tsíúcra uaimse. Bhí an t-ádh dearg ort.’

D’ól sí bolgam tae. D’ith sé an t-arán. Ansin bolgam eile den tae.

Agus í ag ól bhí mé ag breathnú uirthi. Ar a haghaidh, a lámha, a corp. Bhí sí díreach cosúil le gach duine eile ar an domhan seo.

Ach an raibh an baol ann nach raibh ansin ach culaith de shaghas éigin? Mar a bheadh craiceann bréige? An osclódh sí sip áit éigin agus an siúlfadh laghairt ghránna amach? Nó créatúr aisteach a raibh trí shúil air?

Phléasc sí amach ag gáire.

‘Ní mar sin atá in aon chor,’ ar sise. ‘Ná bíodh

aon imní ort. Tá muintir Úbalonga díreach cosúil le muintir an domhain seo. Díreach cosúil leo. Lámha. Cosa. Gach ball coirp. Croí agus scamhóga. Intinn agus inchinn. Gach uile ghné den chorp díreach mar an gcéanna – seachas, b'fhéidir, an rud sin faoin siúcra.'

Chaith sí siar an chuid eile den tae.

'Go raibh maith agat. Rinne sé sin maitheas dom.'

Ní raibh a fhios agam an faoin tae nó faoin ngáire a bhí sí ag caint.

'An dá rud,' arsa mo mháthair. 'Rinne an dá rud maitheas dom.'

13

‘Bhí an turas féin go hiontach. Réaltaí, pláinéid agus gealacha nach bhfaca mé riamh cheana. Cuid acu nach bhféadfá dul gar dóibh mar gheall ar an teas a bhí ag teacht astu. Ach fós bhíomar in ann méid áirithe eolais a bhailiú fúthu. Bhí teileascóp iontach againn sa spáslong. Tríd sin bhíomar in ann dromchla cuid de na pláinéid sin a fheiceáil. Chonaiceamar bolcáin agus stoirmeacha, cnoic agus gaineamhlaigh, tinte agus gaotha. Sheolamar trí stoirmeacha spáis freisin agus uair nó dhó bhí faitíos orainn nach dtiocfaimis tríothu. Ach tháinig. Agus ar deireadh thiar thall – mar a bheadh liathróid

mhór ag rothlú léi sa spás – bhí Pláinéad X le feiceáil amach romhainn.

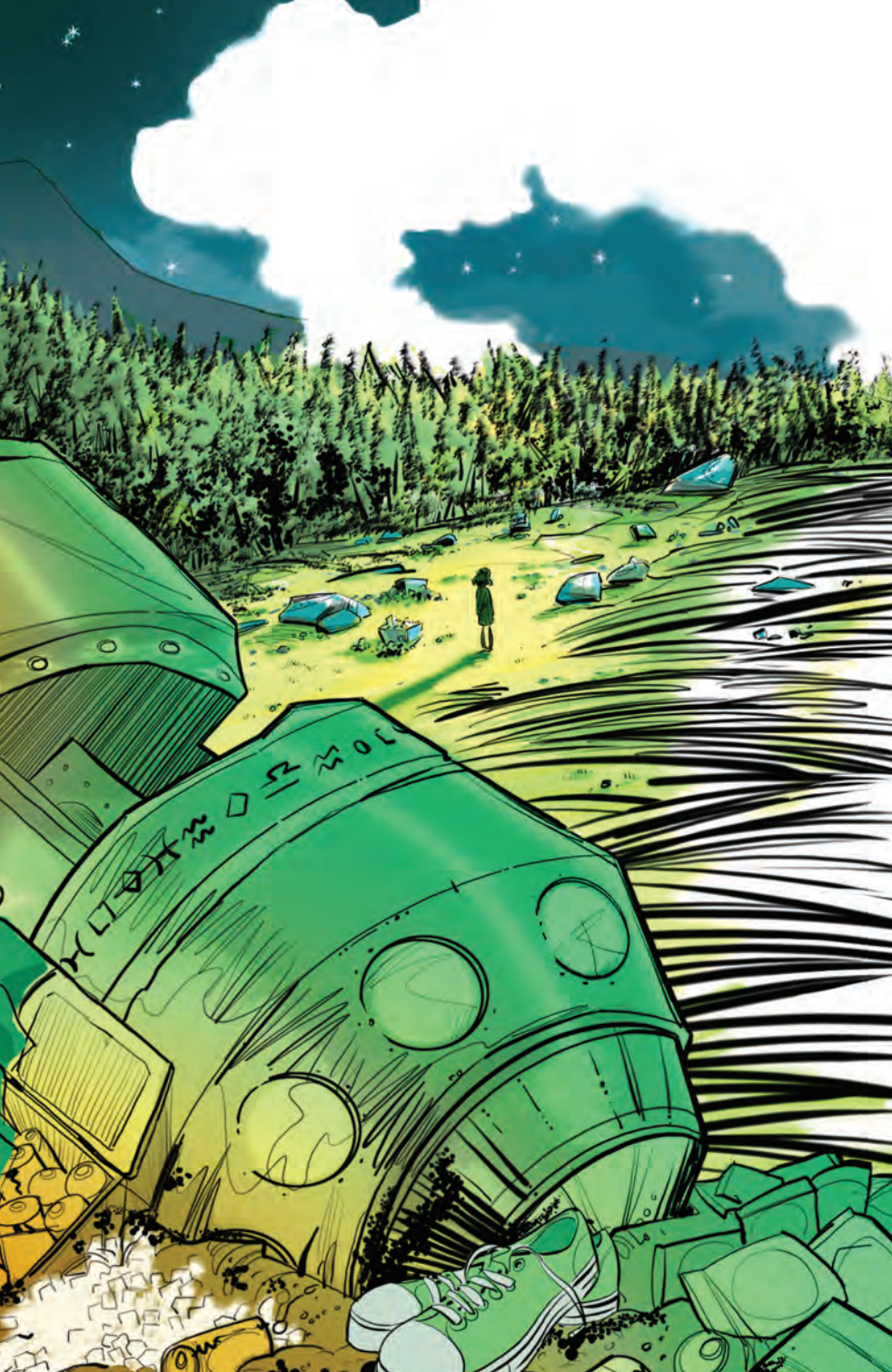
‘B’iontach an radharc é. Ag an soicind sin, áfach, chualamar torann aisteach. Pléascadh. Ansin cleatráil miotail. Thosaigh an spáslong ag luascadh ó thaobh go taobh. Is cuimhin liom gur bhrúigh m’athair isteach i spáschapsúl ocsaigine mé.

‘Ach ní cuimhin liom mórán eile ina dhiaidh sin seachas titim. Tóin thar ceann. Mise istigh sa chapsúl. Mo thuismitheoirí taobh amuigh. An radharc deireanach a bhí agam orthu ...’

Stop sí. Bhí tocht ina glór.

‘An radharc deireanach a bhí agam orthu beirt ná iad ag dul tóin thar ceann arís is arís eile. Ansin bhí torann millteanach ann. Pléascadh eile.

‘Nuair a dhúisigh mé arís bhí mé i mo chnap ar dhromchla an phláinéid. I lár páirc mhór. An spáschapsúl ina dhá leath taobh liom. Canaí, éadaí, píosaí miotail agus boscaí scaipthe ar fud na háite. Ach gan tásca ná tuairisc ar m’athair ná ar mo mháthair. Gan ann ach mé féin i mo luí ar an bhféar. Mé go huile agus go hiomlán liom féin.’

14

Bhí an-eagla uirthi. Í sceimhlithe as a beatha. Agus cén fáth nach mbeadh? Í fágtha ansin léi féin ar phláinéad nach raibh aon chur amach aici air agus gan tásc ná tuairisc ar a thuismitheoirí. Anois fiú agus í ag caint faoi bhí creathán ina glór.

Thosaigh mé féin ag smaoineamh ar ócáid agus muid ar saoire sa Spáinn nuair a scaradh ó mo thuismitheoirí mé. Bhíomar istigh in ollstór de shaghas éigin agus, pé rud a tharla, ar feadh nóiméad nó dhó ní raibh mé in ann mo thuismitheoirí a fheiceáil áit ar bith. Mar a tharla sé ní raibh siad ach ar an taobh eile de raca éadaí agus níorbh fhada go rabhamar ar ais le chéile arís. Don chúpla nóiméad

sin, áfach, bhí mise sceimhlithe as mo bheatha. Bhíomarna i dtír eile an uair sin ach samhlaigh mo Mham agus í léi féin ar phláinéad eile.

Ar ndóigh, ní raibh a fhios aici ag an bpointe sin go raibh a tuismitheoirí marbh. Bhí sí ag glacadh leis gur tháinig siadsan slán freisin agus go siúlfaidís suas chuici soicind ar bith. D'fhan sí tamall, mar sin. Í ina suí i lár na páirce ag fanacht orthu. Í ag breathnú ar an ngrian ag dul faoi. Í an-chosúil le grian Úbalonga.

Ag pointe éigin thuig sí go gcaithfeadh sí cinneadh a dhéanamh. D'fhéadfadh sí fanacht ansin go dtí go dtiocfadh a tuismitheoirí. Ach céard a tharlódh dá dtiocfadh duine de mhuintir Phláinéad X uirthi ar dtús? Uirthi féin agus ar a raibh fágtha den spáslong. Bhí sé seo ar fad pléite acu sular fhág siad Úbalonga. Céard a dhéanfaidís dá scarfaí óna chéile iad? Céard a déarfaidís dá gcasfaí muintir an phláinéid orthu? Ar cheart an fhírinne a insint? Agus anois ar cheart di siúd an scéal a mhíniú do pé duine a thiocfadh uirthi?

Dá míneodh, an gcreidfí í? Chreidfí ar deireadh,

is dócha. Nach raibh go leor fianaise scaipthe timpeall na háite. An spáschapsúl go háirithe. Ach dá gcreidfí í cén mhaith di an méid sin? Dá dtuigfí cá as a bhí sí tar éis teacht céard a dhéanfaí léi? Í a ghearradh suas chun a fháil amach an raibh sí cosúil le muintir an phláinéid seo? Í a chur ar taispeáint áit éigin le go bhféadfadh daoine teacht ag breathnú uirthi? Í a chur isteach i músaem de chineál éigin? Agus lipéad ar a bosca: *Úbalongach: Allúrach. Coimhthíoch ó phláinéad eile. Ó ghrianchóras eile.*

B'fhéidir nach mar sin go díreach a bheadh. Ach bhí a fhios aici gur mar sin a bheadh ar Úbalonga dá dtiocfadh cuairteoirí chucu ó phláinéad eile. Bheadh gach duine ag déanamh iontais díobh agus ag iarraidh iad a iniúchadh mar fhoinse eolais. Ní raibh aon fhonn uirthi an chuid eile dá saol a chaitheamh mar iontas músaem. Agus céard a tharlódh ansin nuair a thiocfadh a tuismitheoirí? Céard a dhéanfaidís siúd? Bhí sí cinnte go dtiocfaidís ach cár bh fhios cén áit ná cén réigiún ar Phláinéad X ina raibh siadsan faoi láthair. Cén fad a ghlacfaid sé orthu teacht uirthi siúd? Idir an dá linn chaithfeadh sí maireachtáil gan iad.

Sheas sí suas agus chuir sí chun oibre.

15

Ar dtús thosaigh sí ag póirseáil tríd an smionagar. Í ag iarraidh teacht ar rud ar bith a chabhródh léi agus í ag fanacht ar a tuismitheoirí. Tháinig sí ar an mála seodra agus chuir i leataobh é. Tháinig sí ar mhála droma agus thosaigh á líonadh le bia, le piollaí agus le héadaí. Cúpla bríste, fo-éadaí, geansaí, t-léinte, seaicéad. Nuair a chuir sí a lámh i bpóca an tseaicéid tháinig sí ar chnaipe cumarsáide.

Shuigh sí síos ar an bhféar láithreach. Ghreamaigh sí an cnaipe de phíosa beag miotail ón spáslong agus rinne iarracht glooch a chur ar a tuismitheoirí. Ní bhfuair sí freagra ar bith. Ar cheart di glooch abhaile ar a seanmháthair? Bhí leisce uirthi é sin

a dhéanamh. Ní dhéanfadh sé maitheas ar bith
imní a chur uirthi siúd – go fóill, ar aon nós.

D'fhéadfadh sí glaoch ar a huncail nó ar údaráis
Úbalonga. Dá nglaothadh céard a thiocthadh as? Ní
raibh aon spáslong eile ar Úbalonga. Agus fiú dá
mbeadh ní raibh aon spásphíolóta eile ann. Ba é a
hathair féin an t-aon spásphíolóta ar an bpláinéad.
Mar sin, ní fhéadfadh duine ar bith teacht faoina
coinne.

Bhí sí léi féin. Go huile agus go hiomlán léi
féin. Ina croí istigh bhí a fhios aici nach raibh a
tuismitheoirí chun teacht. Caithfidh gur phléasc an
spáslong nuair a bhuail sí le hatmaisféar an phláinéid
agus gur seoladh an bheirt acu amach sa spás. Ní
mhairfidís níos mó ná cúpla soicind. Nóiméad ar a
mhéad. Ní raibh tuairim aici cén chaoi ar tháinig sí
féin slán. An spáschapsúl, b'fhéidir. Cibé cén chaoi
ar tharla sé bhí sí anois ar phláinéad strainséartha
agus í go huile agus go hiomlán léi féin.

Chaithfeadh sí a misneach a ghlacadh.
Chaithfeadh sí breith uirthi féin. Ar son a
tuismitheoirí. Ar a son féin.

Ghlac sí cúpla piolla chun an t-ocras a mhaolú. Ansin bhailigh sí smionagar na spásloinge agus chuir i bhfolach é i gcoill bheag a bhí gar di. Tharraing sí an dá leath den spáschapsúl isteach sa choill freisin. Chuir sí i bhfolach iad faoi charn duilleog. Bhreathnaigh sí thart. Bhí bóthar trasna na páirce uaithi. Chroch sí mála amháin ar a droim. Rug sí ar cheann eile ina lámh agus shiúil i dtreo an bhóthair.

16

Sheas sí tamaillín ar thaobh an bhóthair. Í ag breathnú suas síos. Ar dheis nó ar chlé? Cé acu ab fhearr? Go tobann stop carr. Bhí bean mheánaosta á thiomáint.

‘An bhfuil síob uait, a chailín?’

Gaeilge. D’aithin sí láithreach í. B’in í an teanga a raibh ceol álainn binn mar chuid dá cultúr. Ceol binn agus rince spéisiúil.

‘Is ea. Le do thoil.’

‘Ag foghlaim Gaeilge atá tú, an ea? Ó muisé, cúpla seachtain anseo sa Ghaeltacht agus beidh tú mar dhuine againn féin. Ag brionglóideach sa Ghaeilge a bheas tú!’

Dúirt mo Mham go raibh a hintinn mar a bheadh ríomhaire ag an bpointe seo is í ag iarraidh an t-eolas seo ar fad a phróiseáil láithreach. Ba léir gur shíl an bhean seo go raibh sí tagtha anseo chun an teanga a fhoghlaim. Bheadh sé sin go breá mar leithscéal, ar ndóigh.

‘Is ea, táim ag iarraidh feabhas a chur ar mo chuid Gaeilge. Táim ag lorg lóistín – agus b’fhéidir ag lorg oibre freisin.’

Bhí an t-ádh uirthi. Bean ósta a bhí sa tiománaí agus freastalaí á lorg aici – lóistín san áireamh mar chuid den phá. Níor thuig mo Mham ach leath dá raibh á rá aici ach ós rud é gur shíl an tiománaí go raibh sí tagtha anseo chun an Ghaeilge a fhoghlaim ba chuma faoi sin.

D’fhan sí sa teach ósta. Maidir leis an nGaeilge bhí an ceart ag an tiománaí. Níorbh fhada go raibh sí chomh líofa le muintir na háite féin.

Aon uair nach mbíodh sí ag obair bhíodh mo Mham le feiceáil sa leabharlann áitiúil. Í ag léamh agus ag foghlaim. Ag foghlaim faoi Éirinn, faoi chultúr na hÉireann, faoin mBéarla agus faoin gcaoi

a bhfuil cultúr dá gcuid féin ag an dá theanga. D'fhoghlaim sí faoi Shasana agus faoin gcuid eile den Eoraip. Faoi Mheiriceá go háirithe. Bhí go leor daoine ag glacadh leis gur Mheiriceánach í mar gheall ar a tuin chainte. Bhí Béarla an-líofa aici ach blas Meiriceánach air. Caithfidh gur ó Mheiriceá a bhailigh an tóireadóir an teanga sin. Bhí sé níos éasca aontú le daoine agus ligean uirthi gurbh as Meiriceá di ná a bheith ag iarraidh scéal nua a chumadh faoina cúlra. Nuair a chuireadh daoine ceist uirthi deireadh sí gur tháinig sí anseo ó Mheiriceá mar go raibh a tuismitheoirí marbh. Bhí cuid den fhírinne ag baint leis an scéal sin ar a laghad.

Théadh sí ar ais chun na coille ó am go chéile chun a chinntiú nár tháinig a tuismitheoirí á lorg. Dhéanadh sí iarracht glooch orthu gach oíche ar an ngléas cumarsáide. Bhí a fhios aici nach bhfreagróidís ach fós féin bhí leisce uirthi é sin a admháil – fiú léi féin.

Diadh ar ndiaidh fuair sí réidh le smionagar na spásloinge. D'éirigh léi a raibh fágtha den spáschapsúl a bhriseadh suas agus a scaipeadh ar fud na coille le nach dtiocfaí air. Agus fiú dá dtiocfaí, ní bheadh a fhios ag aon duine cad a bhí ann!

Diadh ar ndiaidh bhí sí ag socrú síos in Éirinn. Ní raibh dearmad déanta aici ar a tuismitheoirí ach bhí sí sona go leor agus í in ann déileáil leis an saol mar a bhí.

Ag pointe éigin – agus í anseo cúpla mí – bhain sí úsáid as an gcnaipe cumarsáide chun glooch a chur abhaile. Nuair a chuala a seanmháthair an scéal gheall sí go gcuirfeadh sí a mac – deartháir mo mháthar – chun oibre láithreach. Gheobhaidís dearadh a hathar agus dhéanfaidís spáslong eile a thiocfadh chun í a thabhairt abhaile.

D'imigh bliain, áfach, agus gan aon spáslong déanta. D'imigh bliain eile agus cúpla bliain eile fós.

Faoin am sin, áfach, ba chuma le mo mháthair. Bhí gach rud a bhí uaithi aici. Post breá. Árasán beag álainn in aice leis an teach ósta. Bhí fear nua tagtha chun na háite freisin. Thagadh sé isteach sa teach ósta gach lá le haghaidh lóin. É ag obair sa bhanc áitiúil.

Bhí tuairim agam go raibh an chéad chuid eile den scéal ar eolas agam.

'Is ea. B'in d'athair. Thit mé i ngrá leis ... agus bhuel ... tá a fhios agat an chuid eile!'

17

Ní raibh, ar ndóigh. Ní raibh a fhios agam *an chuid eile*. Ní raibh aon rud ar eolas agam a thuilleadh. Bhí an saol mar a bhí nó mar a shíl mé a bhíodh iompaithe bunoscionn ar fad.

Bhí an ceart ag mo Mham.

Ní mar a shíltear a bhítear.

Mo mháthair ina hallúrach. Í tar éis an mhaidin ar fad a chaitheamh ag insint dom faoi phláinéad nach raibh ar aon léarscáil. Pláinéad as ar tháinig sí féin.

Cá dtosóinn?

‘Ná tosaigh in aon chor,’ arsa mo mháthair. ‘Coinnigh do chuid ceistanna go fóill. Tá gné eile den scéal seo a chaithfidh mé a insint duit. Tá a

fhios agat an chaoi ar tháinig tú orm ar maidin agus mé ag caint ar an ngléas cumarsáide.'

Bhí a fhios agam go maith. Nach é sin a chuir tús leis an gcomhrá seo sa chéad áit?

'Bhuel is le m'uncaíl a bhí mé ag caint. Deartháir m'athar.'

Gaol eile nach raibh feicthe agam riamh i mo shaol. Is dócha go raibh col ceathracha agam freisin.

'Tá, cinnte, ach sin scéal eile. Aon uair a gcaithfidh aon duine ó Úbalonga teacht orm go práinneach lasann solas sa chnaipe cumarsáide agus tosaíonn sé ag feadaíl os íseal.'

'Ar nós fón póca?'

'Is ea. Díreach é. Bhuel, cúpla seachtain ó shin thosaigh an gléas cumarsáide ag feadaíl. M'uncaíl a bhí ann le glaoch práinneach. Tá fadhb acu ar Úbalonga faoi láthair.'

Ní dúirt mé a dhath an uair seo. Choinneoinn mo chuid ceisteanna go fóill.

'Fadhb ollmhór. Bhí siad ag súil go mbeadh mise in ann cuidiú leo. Bhí práinn ag baint leis agus sin é

an fáth nach raibh mé chomh cúramach is a bheinn de ghnáth.'

Bhí mé fiosrach anois. Mé ar bís chun a fháil amach cén cúnamh a bhí uathu nó céard í an fhadhb a bhí acu.

'Tá a fhios agat an rud a dúirt mé faoin siúcra. Faoin gcaoi nach féidir le muintir Úbalonga maireachtáil gan siúcra. Bhuel! Tá foinse siúcra Úbalonga ídithe. Tá mianaigh shiúcra ar fud an phláinéid. Ach tá an soláthar siúcra iontu ídithe. Tá sé ina ghorta siúcra in áiteanna áirithe ar an bpláinéad cheana féin agus daoine ag fáil bháis gach uile lá. Tá na céadta marbh cheana féin agus beidh an pláinéad ar fad bánaithe mura bhfaighidh siad cúnamh go práinneach.'

Ag an bpointe sin thosaigh sé ag snagaíl ghoil.

'Tá gaolta liom féin ina measc siúd atá marbh. Agus ...'

Bhí sé deacair í a thuiscint leis an snagaíl. Shín mé ciarsúr chuici.

'Cuirimse an milleán orm féin,' a dúirt sí.

'Ort féin? Conas sin?'

'Táimse ar an domhan seo le os cionn fiche bliain.

Bhí mo dhóthain siúcra agam i gcónaí agus ghlac mé leis go raibh mianaigh shiúcra anseo mar atá ar Úbalonga. Ní dhearna mé aon cheist a chur ná ní dhearna mé aon taighde faoi riamh. Ní dhearna mé an fhoinse siúcra a fhiosrú riamh. Ní raibh aon ghá leis. Anois, áfach, nuair a thosaigh mé ar an scéal a fhiosrú fuair mé amach nach bhfuil aon mhianaigh siúcra anseo ar chor ar bith. Ní hamháin sin ach tá na monarchana a bhíodh i mbun siúcra a chur ar fáil sa tír seo dúnta.'

Thosaigh na deora arís.

'Agus muintir Úbalonga ag brath orm. Iad ar fad ag fanacht ar chúnamh uaim.'

'Céard atá i gceist agat le cúnamh? Siúcra a chur chucu, an ea?'

'Sin a bhí ar intinn agam a dhéanamh, ceart go leor. Thosaigh mé ag ceannach málaí siúcra agus tháinig m'uncail le hiad a bhailiú an oíche cheana. Ansin ...'

'Fan,' arsa mise agus mé ag briseadh isteach uirthi. 'Stop ansin. Tháinig d'uncail anseo? Cén chaoi?'

'Spáslong.'

‘Ach shíl mé gur theip orthu ceann eile a dhéanamh.’

Agus mé á rá sin bhí mé ag smaoineamh ar mo mháthair agus ar na turasanna a rinne sise abhaile. Caithfidh gur éirigh leo spáslong a dhéanamh ar deireadh.

‘Is ea. D’éirigh leo. Dearadh m’athar agus feabhas curtha aige air in áiteanna. Tá cúpla spáslong acu anois agus cúpla duine oilte mar pháilótaí.’

‘Agus cá háit a thuirlingíonn d’uncail nuair a thagann sé chun tusa a thabhairt abhaile leis?’

‘Sa chúlghairdín. Tuirlingíonn sé go ciúin i lár na hoíche. Níl ár spáslonga glórach mar atá spáslonga an domhain seo. Mar sin, ní chuireann sé isteach ná amach ar na comharsana ná ar aon duine eile.’

‘Ach nach bhfeiceann daoine é?’

‘Ní bhíonn sé anseo sách fada le go bhfeicfí é. Bímse réidh nuair a thuirlingíonn sé. Bíonn sé imithe arís taobh istigh de chaoga soicind.’

Céard faoi mo Dhaid? An raibh an t-eolas seo ar fad aige siúd? Nó an raibh an pósadh agus an gaol a bhí eatarthu bunaithe ar bhréaga?

‘Níl sé bunaithe ar bhréaga. Tá an scéal ar fad ar eolas ag do Dhaid. Tháinig sé liom uair amháin agus mé ag filleadh abhaile – cúpla bliain sular rugadh tú féin.’

‘Agus an uair seo. Nuair a tháinig d’uncail anseo? Cé mhéad mála siúcra a bhí agat dó?’

‘Cúpla céad. Ach úsáideann an gnáthdhuine ar Úbalonga mála iomlán siúcra sa lá, an dtuigeann tú. Níor leor cúpla céad, mar sin. Bheadh orm na milliúin a cheannach agus a chur ann gach uile lá. Ní bheadh a leithéid indéanta ar chor ar bith. Bheadh ar m’uncail nó ar phíolóta éigin eile teacht anseo gach uile lá. Tá spáslonga Úbalonga an-tapa – níos tapúla ná spásárthaí an domhain seo. Ach fós ní bheidís in ann taisteal chomh tapa sin tríd an spás.’

Ghlac sí sos ar feadh soicind. Í ag machnamh, b’fhéidir. Ansin bhreathnaigh sí go géar orm.

‘Anois,’ ar sise, ‘an dtuigeann tú nach dochtúir atá uaim ach saineolaí de chineál eile ar fad. Saineolaí siúcra!’

18

‘Tá a fhios agat, a Mham, an rud a dúirt tú le d’uncail ar maidin faoi go n-iarrfá ormsa cuidiú leat.’

‘Is ea.’

‘Bhuel. Seans nach bhfuil an cheist seo chomh casta is a cheapann tú. Go bhfuil réiteach an-simplí ann.’

Béal mo mháthar a bhí ar leathadh anois. Lean mé orm.

‘Biatas. Biatas siúcra. D’fhéadfaidís siúcra a fhás. Rinneamar togra faoi seo ar scoil anuraidh. Is féidir linn cuardach idirlín a dhéanamh agus gheobhaimid eolas faoi.’

Rug mo mháthair barróg orm.

‘Grá mo chroí thú,’ ar sise. ‘Déanfaimid cupán eile tae agus déanfaimid cuardach ansin.’

Bhí orainn mála eile siúcra a oscailt. Líon mé an babhla arís. Rinne mo Mham an tae agus chuireamar an ríomhaire ar siúl.

Bhí sé éasca go leor teacht ar an eolas a bhí uainn. Bheadh ort na síolta a chur san earrach agus bheadh an biatas réidh le baint san fhómhar. Ansin bheadh monarchana próiseála de dhíth chun an siúcra a bhaint as.

‘Ní fheicim go mbeadh aon fhadhb leis an bpróiseáil,’ arsa mo mháthair. ‘Bíonn próiseáil i gceist leis na criostail freisin. Tá na monarchana sin folamh faoi láthair agus na hoibrithe díomhaoin. Déarfainn go bhféadfaidís pé trealamh atá acu a athrú nó a chur in oiriúint don bhiatas. Caithfidh mé glaoch ar m’uncail láithreach agus déanfaidh mé é a phlé leis siúd.’

Bhí sí fiche nóiméad ar an ngléas cumarsáide. Spúnóg a bhí in úsáid aici agus, spéisiúil go leor, anois nuair a thuig mé an córas níor bhreathnaigh sé chomh haisteach sin in aon chor! Úbaloingis

a bhí á labhairt aici. Ceol agus siosarnach álainn ag baint léi mar theanga – ach, ar ndóigh, níor thuig mé oiread is focal amháin uaithi.

Ag pointe amháin chas sí chugam.

‘Caithfidh mise agus tusa síolta nó plandaí a sholáthar agus a cheannach. Is dócha go dtógfaidh sé sin cúpla seachtain. Tiocfaidh m’uncail anseo chun iad a bhailiú. Tá sé ag súil go mór le bualadh leat. Deir sé go bhfuil míle fáilte romhat teacht linn agus na síolta á dtabhairt linn go hÚbalonga. Do bharúil?’

Mo bharúil? Ar mhaith liom cuairt a thabhairt ar Úbalonga? Ar mhaith liom turas a dhéanamh amach sa spás? Cén déagóir nár mhaith leis an seans sin a fháil?

‘Ba bhreá liom,’ arsa mise.

Ar deireadh, agus an comhrá thart, bhain mo mháthair an cnaipe den spúnóg. Bhí loinnir ina dhá súil.

‘Mo shlánaitheoir,’ a dúirt sí. ‘Slánaitheoir mo mhuintire.’

Agus rug sí barróg mhór eile orm.

19

Chaitheamar beirt an chéad trí seachtaine eile ag obair. Ó mhaidin go hoíche. Ó dhubh go dubh. Ag bailiú eolais faoi bhiatas. Ag léamh. Ag déanamh taighde ar an idirlíon. Bhí an oiread sin ceisteanna againn. An bhfásfadh biatas ar Úbalonga? An bhfásfadh sé in aon chor ann? An raibh ithir Úbalonga chomh saibhir le hithir an domhain? An raibh na mianraí céanna sa dá cheann? Bhí an chuma ar an scéal go bhfásfadh sé go héasca ann. Ar eagla na heagla shocraíomar go ndéanfaimis roinnt plandaí a cheannach chomh maith le síolta. D'fhásfaidís siúd níos tapúla.

An chéad dúshlán eile ná teacht ar áit éigin

a dhíolfadh na síolta agus na plandaí céanna. Ní raibh sé éasca teacht orthu. Bhí orainn tiomáint ar fud na tíre agus bosca a fháil anseo, paicéad ansiúd. Bhí sé níos deacra fós teacht ar na plandaí ach ar deireadh d'éirigh linn cúpla bosca a fháil.

An t-am ar fad agus muid ag taisteal bhí dianchúrsa á dhéanamh agam le mo Mham san Úbaloingis. Ní raibh sí éasca mar theanga ach taobh istigh de sheachtain ní raibh aon teanga eile á labhairt ag mo mháthair liom. *Tumoideachas* a thug sí air. Dar léi, b'in an t-aon seans a bheadh agam líofacht a bhaint amach.

Faoi dheireadh tháinig an lá mór. Bhí caighdeán réasúnta maith bainte amach agam san Úbaloingis. Bhí mé in ann beagnach gach rud a thuiscint agus cé nach raibh mé líofa bhí mé in ann mé féin a chur in iúl. Dúirt mo Mham go raibh an bua céanna agamsa is a bhí aici siúd maidir le teangacha a phiocadh suas go héasca. Bhí sí thar a bheith sásta leis an dul chun cinn a bhí déanta agam.

Bhí sí sásta freisin go raibh ár ndóthain síolta againn. Bhí ár málaí pacáilte. Bhí a huncail le tuirlingt sa spáslong i lár na hoíche. Ní raibh le déanamh anois ach fanacht.

Bhí mé féin ar bís. Ní fhéadfainn suí. Ní fhéadfainn seasamh. Ni fhéadfainn fanacht socair ar feadh oiread is cúig shoicind.

Bhí na síolta ar fad pacáilte isteach i mboscaí móra agus iad fágtha díreach taobh amuigh den chúldoras. Boscaí eile leo agus plandaí iontu. Málaí éadaí agus bia don turas. Dar le mo Mham ní bheadh aon bhia breise uaim ar Úbalonga. Ba leath-Úbalongach mé cheana féin agus ní beadh aon fhadhb agam leis an mbia áitiúil.

Bhí an bheirt againn sa chistin. An zaipire teilifíse ar an mbord. An triomadóir gruaige in aice leis. Ar an gcaoi sin bheadh rogha againn dá mbeadh aon deacracht leis an ngléas cumarsáide.

Cupán tae i ndiaidh cupáin tae á ól againn. Mo mháthair ina suí ag an mbord. Mise ag siúl suas síos suas síos.

Thart ar a dó a chlog ar maidin thosaigh an cnaipe cumarsáide ag lonrú. Ghreamaigh mo mháthair den zaipire é láithreach agus chuir an zaipire lena cluas.

‘Thar cionn,’ ar sise. ‘Táimid réidh.’

Bhain sí an cnaipe den zaipire ansin agus bhreathnaigh ormsa.

‘Tá sé ar tí tuirlingt. Tá gach rud againn, nach bhfuil?’

‘Tá, go deimhin.’

‘Fág seo, mar sin.’

D’osclaíomar an cúldoras. Bhreathnaíomar in airde. Mar a bheadh réalta reatha ag titim anuas tríd an spéir bhí solas ag scinneadh anuas inár dtreo. Bhain mé liomóg asam féin chun a chinntiú nach ag brionglóideach a bhí mé. Níorbh aon bhrionglóid í. Bhí spáslong ar tí tuirlingt sa chúlghairdín agus uncail mo mháthar á tiomáint.

Rud a chuir ionadh orm ná cé chomh ciúin is a bhí an spáslong chéanna. Ní raibh aon ghleo mór ag baint léi mar a bhíonn agus roicéad de chuid an domhain seo á sheoladh amach sa spás. Níor bhreathnaigh sí pìoc cosúil leis na roicéid sin ach an oiread. Cruth pirimidiúil uirthi.

‘Cuireann sé sin le luas na spásloinge,’ arsa mo mháthair. ‘Ghlacfaidh sé i bhfad níos faide an turas a dhéanamh i roicéad nó spásárthach de chuid an domhain seo. Tá an spáslong seo bunaithe ar an dearadh a bhí ag m’athair ach feabhas curtha air maidir le déileáil leis an athrú atmaisféir. Tá baint ag an easpa gleo leis an dearadh freisin.’

Faoin am seo bhí an spáslong ar an talamh. Spáslong inár ngairdín i lár na hoíche! Crónán éadrom ag teacht uaithi. Gan é a bheith mórán níos glóraí ná crónán cait. Go tobann stop an crónán. Baineadh siar asam nuair a osclaíodh an doras. Fear caol ard ina sheasamh ann. Cuma níos óige air ná mar a bhí mé ag súil leis. É ina phictiúr de mo mháthair. D'fhéadfadh sé a bheith ina dheartháir aici seachas ina uncail.

Níor theastaigh uaidh aon mhoill a dhéanamh. Mar sin, bheannaíomar dá chéile chomh tapa agus a d'fhéadfaimis. Bheannaigh mise dó siúd in Úbaloingis – rud a raibh sé an-sásta go deo leis. Agus bheannaigh seisean domsa i nGaeilge bhriste.

'Cuirfidh mé aithne ceart ort agus muid ann,' a dúirt sé. 'Ní bheidh seans agam labhairt leat agus an long á stiúradh agam ach bíodh a fhios agat go bhfuilimse – go bhfuilimid ar fad – fíorbhuíoch díot. Anois, déanaimis deifir.'

Bhí sé ag breathnú thart agus é ag caint. Ní raibh solas le feiceáil in aon teach eile sa chomharsanacht.

‘Caithfimid a bheith imithe sula bhfeiceann aon duine sinn.’

Níor thóg sé rófhada na boscaí a chur ar bord. Mise ar an talamh. Mo mháthair agus a huncail ag glacadh na mboscaí uaim. Ansin, mo mhála ar mo dhroim agam, isteach liom féin.

20

Dochreidte! Mo dhá shúil ag dul thar na mogaill orm agus mé ag breathnú thart. Cnaipí agus soilse. Teileascóip agus scáileáin. Ní raibh an spáslong mór ach bí ag caint ar dhea-úsáid spáis. Ní raibh oiread is ceintiméadar curtha amú.

Trí shuíochán ann. Cófraí fúthu go léir. Deasc mór rialúcháin chun tosaigh agus cófraí eile faoi sin. Bhí mo sheanuncail ag oscailt doirse beaga ar na ballaí agus ag cur boscaí isteach i gcófraí eile.

Thosaigh mé ar mo mhála a bhaint díom.

‘Ná déan,’ ar seisean. ‘Coinnigh ort é, ar eagla na heagla.’

Ansin thaispeáin sé mo shuíochán dom. Bhí

spáschapsúl thart timpeall air. Dúirt m'uncaíl go ndúnfadh sé go huathoibríoch dá mbeadh aon tuairt ann. Thosaigh mé ag smaoineamh ar mo mháthair agus ar an spáschapsúl inar thuirling sise ar an domhan.

Thosaigh m'uncaíl ag gáire.

'Ná bíodh aon imní ort. Tá cúrsaí spástaistil i bhfad níos fearr agus níos sábháilte anois ná mar a bhíodh. Agus cuimhnigh go bhfuil an turas seo déanta agam cúpla uair cheana.'

Bhí a fhios sin agam ach fós féin bhí sé deacair gan imní a bheith orm. Bhí mé ar tí dul ar thuras chuig grianchóras eile. Bhain mé liomóg eile asam féin. Ní raibh mé ag brionglóideach. Bhí mé ar mo bhealach go hÚbalonga!

'Táimid réidh anois,' arsa mo sheanuncaíl ar deireadh. 'Seans go n-aireoidh tú dordán de shaghas éigin ag an tús agus muid ag fágáil an domhain seo ach ina dhiaidh sin níor chóir go n-aireofá luas na loinge in aon chor.'

Bhí an ceart aige. Dordán íseal ag an tús ach b'in an méid. Faoin am a bhíomar os cionn na scamall ní

raibh dada le cloisteáil. Shuigh mé siar sa suíochán agus dhún mé mo shúile.

Díreach ag an soicind sin, áfach, chuala mé cleatráil aisteach. D'oscail mé mo shúile agus bhreathnaigh mé ar mo sheanuncail. É ag obair leis ar an deasc rialúcháin.

Thug mé faoi ndeara go raibh cuma imníoch buartha air.

‘An bhfuil fadhb againn?’

‘Tá,’ ar seisean. ‘Tá fadhb againn le meáchan na mboscaí. An iomarca boscaí ar bord againn. Ná bíodh aon imní ort. Níl ann ach go mbeidh orainn filleadh ar an domhan arís agus cuid de na boscaí a fhágáil le haghaidh turas eile.’

‘Más cúrsaí meáchain atá i gceist an gcabhródh sé dá bhfanfadh mise sa bhaile?’

‘Seans go gcabhródh sé sin,’ arsa mo sheanuncail. ‘Pléifimid é nuair a thuirlingimid.’

21

Ní raibh an dara rogha aige. Bhí an t-ualach róthrom. Chaithfeadh sé mise agus leath na mboscaí a fhágáil ar ais sa ghairdín. Ní raibh fonn orm fanacht ach bhí slánú Úbalonga níos tábhachtaí ná aon rud eile.

Ba é an plean a bhí ag mo sheanuncail ná go dtabharfadh sé mo mháthair agus leath na mboscaí go hÚbalonga ar dtús. D'fhéadfadh sise tosú ar na síolta a chur agus ar gach a bhain leo a mhíniú do mhuintir an phláinéid. Idir an dá linn thosódh m'uncail ar an dara turas. Thabharfadh sé mé féin agus an leath eile de na síolta leis ar an dara turas sin.

Bhí mo mháthair trína chéile ar fad agus iad réidh le himeacht. Níor theastaigh uaithi mé a fhágáil liom féin. Rug sí barróg mhór orm.

‘Tá an-bhrón orm ach ...’

Chríochnaigh mé an abairt di.

‘Ach níl an dara rogha agat. Tá obair mhór le déanamh agaibh. Ná bíodh aon imní ort fúmsa. Beidh mé ceart go leor. Tá go leor bia sa teach. Agus, pé scéal é, nach mbeidh Daid ar ais amárach.’

Rug sí barróg eile orm.

‘Grá mór,’ ar sise. ‘Tabhair aire duit féin.’

Bhí mo sheanuncail ciúin sollúnta agus eisean ag fágáil slán agam.

‘Beidh mé ar ais chomh luath agus is féidir liom. Táim an-bhuíoch díot. Tá mo phláinéad á shlánú agat.’

Bhí deora i súile mo Mham agus an doras á dhúnadh.

‘Fan,’ arsa mise. ‘An gléas cumarsáide. Fág agamsa é ionas go ...’

Bhí sé ródhéanach. Bhí an doras dúnta.

D'airigh mé ualach trom ar mo chroí agus an spáslong ag dul in airde san aer. Ualach bróin. Ualach uaignis.

D'fhan mé sa ghairdín go dtí go raibh siad imithe as radharc. Mo shúile ag iarraidh an solas a leanúint agus a idirdhealú ó na réaltaí ar fad.

Faoi dheireadh chuaigh mé isteach sa chistin. Rinne mé cupán tae dom féin agus píosa tósta. Bhreathnaigh mé ar an mbabhla siúcra a bhí fós i lár an bhoird. Ba bheag nár phléasc mo chroí agus mé ag breathnú air. Bhreathnaigh mé ar an nóta a bhí fágtha ar an mbord do mo Dhaid. Ní bheadh aon ghá leis sin anois. Bhí sé le bheith ar ais am éigin an lá dár gcionn.

Bhí a fhios agam nach raibh seans ar bith go mbeinn in ann dul a chodladh. Thug mé cuilt anuas an staighre agus isteach liom sa seomra suí. Chuir mé an teilifís ar siúl agus luigh mé síos ar an tolg. Tae. Tósta. Teilifís. Agus míogarnach ó am go chéile. B'in mar a chaith mé an oíche. Dá mbeadh an gléas cumarsáide agam! Ar a laghad ansin bheinn in ann labhairt le mo Mham.

22

Thart ar a naoi ar maidin chuala mé an eochair sa doras tosaigh. Chaith mé siar an chuilt. Chaithfinn an scéal ar fad a mhíniú do mo Dhaid. Bhuaileas leis sa halla.

‘A Dhaid ...!’

Stop mé. Bhí a dhá shúil dearg ataithe. Chuir sé a dhá lámh timpeall orm agus d’fhan sé mar sin ar feadh cúpla nóiméad.

‘Níor éirigh leo,’ ar seisean. ‘Níor bhain siad Úbalonga amach. Fós bhí an iomarca meáchain á iompar acu.’

‘Ach cén chaoi ...? Thug Mam an gléas cumarsáide léi.’

D'oscail sé a lámh chlé. Cnaipe beag inti – é díreach cosúil le ceann mo Mham.

'Tá sé seo agam le fada,' ar seisean. 'Ionas gur féidir léi labhairt liom aon uair a théann sí ar ais abhaile. Ghlaigh sí orm. Cúpla soicind sular ...'

Bhí tocht ina ghlór.

'Cúpla nóiméad sular ... sular phléasc an spáslong.'

Bhí an bheirt againn ag caoineadh anois.

'Ní raibh aici ach tríocha soicind nó mar sin. Bhí gleo aisteach le cloistéáil sa chúlra. Mar a bheadh miotal á scríobadh agus á stróiceadh. Ní raibh seans aici mórán a rá. Ní dúirt sí ach go raibh siad i mbaol agus ...'

Stop sé arís.

'*Grá mór* a dúirt sí. *Grá mór don bheirt agaibh.* Ansin chuala mé an phléasc ... Níl ann anois ach an bheirt againn.'

23

Tá an gléas cumarsáide agam fós. Thug mo Dhaid domsa é ionas go mbeadh rud éigin de chuid mo Mham agam go deo na ndeor. Ó am go chéile osclaím an tarraiceán ina bhfuil sé. Tógaim amach é agus breathnaím air. Mé ag súil go dtosóidh sé ag lonrú nó ag feadaíl. Níor thosaigh riamh.

Rinne mé cúpla iarracht é a cheangal le spúnóg, leis an zaipire teilifíse, leis an triomadóir gruaige. Ach níor éirigh liom aon ghleo a bhaint as. Níor oibrigh sé riamh. Deir mo Dhaid gur cur amú ama é a bheith ag iarraidh é a chur ag obair. Muintir Úbalonga amháin atá in ann é a chur ag obair. Bhíodh seisean in ann glaonna a fháil ach ní raibh

sé riamh in ann glooch a chur.

Suíonn an bheirt againn sa ghairdín go minic agus muid ag breathnú ar na réaltaí. Tá a fhios againn go bhfuil Úbalonga i ngrianchóras eile. Tá a fhios againn go bhfuil mo Mham marbh. Tá a fhios againn go bhfuil seans nach bhfuil aon duine fágtha ar Úbalonga a thuilleadh tar éis an ghorta siúcra.

Ach fós bímid ag coinneáil súile amach. Leanann ár súile gach réalta reatha a fheicimid ag scinneadh trasna na spéire. Muid ag súil i gcónaí go dtiocfaidh sé inár dtreo. Nach réalta a bheidh ann in aon chor ach spáslong Úbalongach. Go dtuirlingeoidh sí sa ghairdín. Go siúlfaidh mo Mham amach aisti.

Tá a fhios againn nach dtarlóidh sé go deo.

Fós féin tugann sé dóchas éigin dúinn ...

